

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

อังศุมาลิน พฤษชัยนิมิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (3) ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้แบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (4) ประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง 2 แห่ง จำนวน 15 คน และครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง 2 แห่ง จำนวน 8 คน 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน การสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) หรือด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ จำนวน 13 คน 3) ทดลองใช้และศึกษาการใช้แบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนทั้งหมด 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วยครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกีฬาเทศบาลเมืองทุ่งสง และโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ จำนวน 8 คน

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ กระบวนการคิดสร้างสรรค์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานทางวิชาการเพื่อให้มีหรือเลื่อนตำแหน่งครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ

** ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า

1.รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามรูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอนที่เรียกว่า “PDPE MODEL” ขั้นที่ 1 . ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation) 2. ขั้นพัฒนาการคิด (Development thinking) 3. ขั้นปฏิบัติ (Practice) 4. ขั้นประเมิน (Evaluation)

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ คู่มือการใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หลังการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการทดลองจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

DEVELOPMENT OF THE VISUAL ART TEACHING AND LEARNING MODEL WITH CREATIVE THINKING FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

Aungsumalin Pruesachainimmit

Abstract

The purposes of this research were: 1) to analytical study basic information for the development of the visual arts teaching and learning model with creative thinking process for the students in Mathayom 1. 2) create and check the quality of the visual arts teaching model with creative thinking for Mathayomsuksa 1 students. 3) trial and study the results of using visual arts teaching management model with creative thinking process for Mathayomsuksa 1 students. 4) evaluate the visual art teaching management model with creative thinking process for Mathayomsuksa 1 students. There were 4 research steps: 1) study the basic information for developing the visual arts teaching management model with the creative process for Mathayomsuksa 1 students. There were participants in the research that was 15 students in Mathayomsuksa 1, 1st semester, academic year 2018 and 8 visual arts teachers from 2 schools of Thungsong Municipality. 2) create and check the quality of the visual arts teaching model with creative thinking process for Mathayomsuksa 1 students. There were participants in the research consisting of 5 experts in the curriculum and teaching of art teaching (visual arts) or research and 13 students in Mathayomsuksa 1, 1st semester, academic year 2018 from Muttayom Wattapae school. 3) Trial and study the use of visual arts teaching management model with the creative thinking process for Mathayomsuksa 1 students . There were participants in the research that was 20 students in Mathayomsuksa 1, 1st semester, academic year 2018 from Muttayom Wattapae school by selecting purposive sampling. And 4) study the teachers' satisfaction with visual arts learning management with the creative process for Mathayomsuksa 1 students. There were participants in the research, consisting of 8 art teachers in 2 schools under Thungsong Municipality such as Thungsong Municipality Sport school and Muttayom Wattapae school.

Key words: the visual arts teaching and learning model; creative thinking process

* Part of academic work to have or promote a teacher Academic standing, expert teachers

** Teacher, Academic Teacher, Muttayom Wattapae School Amphur Thung Song, Nakhon Si Thammarat Province

The research found that

1. There were 5 elements of teaching and learning model with creative thinking processes such as the principle, objective, content, process of teaching and measurement and evaluated according to teaching and learning model. The teaching and learning process has 4 steps called "PDPE MODEL including 1) Preparation 2) Development thinking 3) Practice 4) Evaluation

2. The result of quality examination of teaching and learning model by experts found that the visual arts teaching and learning model with the creative thinking process, Manual and learning management plans with teaching and learning model had very good quality.

3. The results of the experiment using the learning model found that students had higher creative ability scores after teaching and learning than before teaching and learning management. And students were satisfied with teaching and learning model at the highest level.

3. The results of the evaluation of teaching and learning styles found that teachers' satisfaction with teaching and learning experiments that was the visual arts teaching and learning model with creative thinking process for the students in Mathayomsuksa 1 had the highest level.

บทนำ

ศิลปศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประมวลเอาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และประสบการณ์ ต่างๆ ที่ได้รับ แสดงออกในรูปแบบของผลงานศิลปะ (วุฒิ วัฒนสิน. 2541: 20) สภาพการสอน ศิลปศึกษา ในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มักประสบปัญหาหลายอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่ง เกษร ธิตะจารี(2530 อ้างถึงในวิรัตน์ คุ่มคำ , 2534) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปที่ครูจัดให้ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอน วิชาศิลปะด้านทัศนศิลป์ ส่วนใหญ่ก็เช่นเดียวกันยังไม่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องของความคิด สร้างสรรค์ เรื่องแนวทางส่งเสริมและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ อย่างเพียงพอ จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้อ้างอิง ผลงาน ศิลปะของผู้เรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบ วิธีการ เนื้อหาที่ซ้ำ ๆ และคล้ายคลึงกัน ผู้เรียนมักจะใช้เทคนิควิธีการเดียวหรือ ประเภทเดียวในการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์ ผลงานของผู้เรียนมักจะใช้วิธีการประติมากรรม มีการ ลอกเลียนแบบ ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการสร้างสรรค์ ผลงาน ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าอธิบายผลงานตนเอง ไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน เกิดความคิดว่าวาดไม่เป็น วาดไม่สวย ไม่มีพรสวรรค์วาดแล้วได้คะแนนน้อย และ เป็นผลให้ผู้เรียนละทิ้งการเรียนวิชาทัศนศิลป์การจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ผู้สอนมักจะให้หัวข้อแล้วให้ผู้เรียน สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งมักจะใช้วิธีการนี้ทุกครั้งที่สอน ไม่ได้ใช้สื่อไม่ได้กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดเกิด จินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ อีกทั้งไม่ได้ชี้ ให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยในผลงาน มักจะให้คะแนนที่ผลงานเลย วิธีการเหล่านี้ทำให้ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนลดลงเรื่อยๆ เมื่อจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์กลับพบว่า มีเด็กจำนวนน้อยมากที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ เด็กส่วนใหญ่จะถนัดกับการทำตามแบบหรือตามสิ่งที่เด็กเคยพบเห็นมากกว่าพยายามคิดขึ้นมาใหม่ ทั้งที่ศิลปะเป็นวิชาที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ค่อนข้างง่าย และเด็กที่ชอบศิลปะน่าจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ความคิดนี้อาจไม่เป็นความจริงเสมอไป ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมมาอย่างถูกต้อง จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องตระหนักและหาวิธีการเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งที่ความจริงแล้ว คนเราทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวอยู่แล้ว เพียงแต่เราไม่ได้ให้ความสนใจกับมันเท่านั้นเอง ยิ่งไปกว่านั้น ภารกิจในแต่ละวันอาจทำให้นักเรียนเหนื่อย เครียด หรือเบื่อ จนทำให้ศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่โดยธรรมชาติในตัวของแต่ละคนถูกปิดกั้นไว้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ แต่การจะนำ วิธีที่เหมาะสม ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไปใช้กับผู้เรียนใน ชั้นเรียน กลับมีผู้สนใจจำนวนไม่มากนักที่คิดค้นคว้าเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ครูศิลปะควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับ และการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการอภิปราย การทำงานกลุ่ม นักเรียนจะต้องมีอิสระที่จะสร้างสรรค์จนเกิดความพอใจ โดยไม่ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพราะความคิดสร้างสรรค์สามารถลดลงหรือหยุดชะงักได้ ทำให้ผู้เรียนขาดอิสระทั้งด้านความคิดและการกระทำ ขาดความกระตือรือร้น กังวลใจบางคนเมื่อความคิดสร้างสรรค์หายไปแล้วก็อาจจะย้อนกลับมาใหม่ได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนในวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ที่กำลังค้นหาลักษณะประจำตัวและบทบาทของตนเอง จึงจำเป็นที่ครูต้องเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของนักเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ

กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ สร้างความตระหนัก หรือเป็นการกระตุ้นให้ นักเรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ระดมพลังความคิด สร้างสรรค์ชิ้นงาน นำเสนอผลงาน วัด และประเมิน จากชิ้นงานตามสภาพจริง และเผยแพร่ผลงาน ไปยังรูปแบบต่างๆ เช่น นิทรรศการ การรายงานหน้าชั้นเรียน เป็นต้น รวมทั้งอย่าพยายามกำหนดให้นักเรียนทุกคนคิดเหมือนกัน ทำเหมือนกัน ควรสนับสนุนผู้คิดค้นผลงานแปลกใหม่ได้มีโอกาสนำเสนอ และเอาใจใส่ ความคิดแปลกๆของนักเรียนด้วยใจเป็นกลาง ระวังเสมอว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลา (อารี พันธุ์มณี. 2546: 29)

จากปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากเอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิดความคิดสร้างสรรค์ และทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แล้วนำไปทดลองใช้ ทำการแก้ไขปรับปรุงและเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน หลักสูตร สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับขั้นที่จำเป็นต่อการพัฒนาความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ และการประเมิน ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้มั่นใจได้ว่ามีความสามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ได้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ และการส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนกิจกรรม และ ปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ โดยผ่านการสร้างอย่างเป็นระบบตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือ ความเชื่อต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
2. กระบวนการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมี 4 ขั้นตอนการสอน ที่เรียกว่า “PDPE MODEL” ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation) (2) ขั้นพัฒนาความคิด (Development thinking) (3) ขั้นปฏิบัติ (Practice) (4) ขั้นประเมิน (Evaluation)
3. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ หมายถึง กระบวนการคิดของสมองในการวาดเส้น สร้างสรรค์ วาดรูปทรงสร้างสรรค์ การใช้สีสร้างสรรค์ผลงาน และการจัดองค์ประกอบของภาพในการ

สร้างสรรค์ผลงาน ที่แสดงออกถึงการคิดแปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดที่เป็นของตนเองโดยสามารถนำทฤษฎีหรือหลักการไปประยุกต์ได้อย่างรอบคอบและถูกต้อง จนนำไปสู่ผลงานที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่

4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ และมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นที่เรียกว่า “PDPE MODEL” ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation)

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาการคิด (Development thinking)

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้นำแนวคิดมาสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการทางทัศนศิลป์

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมิน (Evaluation)

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึกที่ดี และความชอบของครูผู้สอน และนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

1.2 หลักการ แนวการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามกระบวนการคิดสร้างสรรค์และข้อมูลเกี่ยวกับจุดอ่อนของการสอนที่ศนศิลป์เพื่อความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2561 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง 2 แห่ง จำนวน 15 คน

2.2 ครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง 2 แห่ง จำนวน 8 คน

2.3 เอกสาร ตำรา บทความ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ นักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการเรียนที่ศนศิลป์และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

3.2 แบบสัมภาษณ์ ครูผู้สอนศิลปะเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

1.2 องค์ประกอบของเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน การสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) หรือด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ จำนวน 13 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 ความเหมาะสมของรูปแบบ และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

4.2 แบบประเมินคุณภาพคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

4.3 แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาจากโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาทัศนศิลป์ ศ11101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ ที่ 1 เรื่องสร้างสรรค์งานศิลป์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนทั้งหมด 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ จากผลงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประเมิน 4 ด้านได้แก่ ด้านการวาดเส้นสร้างสรรค์ ด้านการวาดรูปทรงสร้างสรรค์ ด้านการใช้สีสร้างสรรค์ผลงาน และด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ ซึ่งประเมินความคิด

สร้างสรรค์ของแต่ละด้านแยกออกเป็นความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดละเอียดลออ

4.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

4.3 แบบบันทึกสภาพการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย เป็นครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกีฬาเทศบาลเมืองทุ่งสง และโรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ จำนวน 8 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้สอนศิลปะที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในวิชาทัศนศิลป์

2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์เพิ่มขึ้น

3. นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ จนนำไปสู่ผลงานที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ เพิ่มขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์การประเมินผล โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และ แนวคิดทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์โดยมีสาระสำคัญของแนวคิดสรุปได้โดยสังเขป ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด เพียงแต่มีการแสดงออกหรือมีพัฒนาการมากน้อยต่างกันไปและยังสามารถพัฒนาเพิ่มให้มีมากขึ้นด้วยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจทำได้ทั้งทางตรงโดยการสอนและฝึกอบรม และทางอ้อมก็สามารถทำได้ด้วยการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. แนวคิดทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา 10 ท่านซึ่งได้รับการยอมรับทางด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์มาทำการศึกษาหลักการรูปแบบได้แก่

2.1. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ แอนเดอร์สัน (Anderson)

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1957) กล่าวว่า ความแตกต่างของบุคคลอยู่ที่ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์เป็นสำคัญ พร้อมทั้งได้แบ่งกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 6 ขั้น คือ 1. ขั้นสนใจ เป็นขั้นที่รู้ถึงความต้องการของจิตใจและสมอง 2. ขั้นรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และสิ่งที่น่าสนใจ 3. ขั้นไตร่ตรองถึงการวางแผน โครงร่างและรูปแบบของงาน 4. จากผลข้อ 1-3 ทำให้เกิดจินตนาการ 5. สร้างจินตนาการออกมาให้เป็นความจริง และแสดงผลให้เห็นได้ชัด 6. รวบรวมความคิด และแสดงออกมาในรูปของผลงาน

2.2. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ จุงส์ (Jungs)

จุงส์ (Jungs. 1963) ได้อธิบายว่ากระบวนการคิดสร้างสรรค์ 5 หรือ “ ห้าขั้นแห่งการสร้างความคิด ” ได้แก่ 1. ขั้นคิดรวบรวมข้อมูล 2. ขั้นกระบวนการใช้วัตถุดิบ 3. ขั้นทำใจให้ว่าง 4. ขั้นยูเรกา 5. ขั้นวิพากษ์วิจารณ์

2.3 ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance) ทอร์เรนซ์ (Torrance)

จำแนกกระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้เป็น 5 ขั้นดังนี้ 1. การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) 2. การค้นพบปัญหา (Problem- Finding) 3. การตั้งสมมติฐาน (Idea-Finding) 4. การค้นพบคำตอบ (Solution-Finding) 5. การยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance-Finding)

2.4 ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวอลลาส (Wallas) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) 2. ขั้นครุ่นคิด (Incubation) 3. ขั้นของการรู้แจ้ง (Illumination) 4. ขั้นพิสูจน์ (Verification)

2.5. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของออสบอร์น (Osborn) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นการชี้ถึงปัญหา (Orientation) 2. ขั้นเตรียมและรวบรวมข้อมูล (Preparation) 3. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) 4. ขั้นการใช้ความคิดหรือคัดเลือกเพื่อหาทางเลือกต่างๆ (Ideating) 5. ขั้นการครุ่นคิดไปสู่การรู้แจ้ง (Incubation) 6. ขั้นการสังเคราะห์ สิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน (Synthesis) 7. ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

2.6. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของบารอน (Barron) มี 4 ขั้นตอนที่เรียกว่า ดังนี้ 1. ขั้นความคิด (Conception) เป็นขั้นของการเตรียมความคิด 2. ขั้นการพัฒนาความคิด (Gestation) 3. ขั้นของการอดทนต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นและการเกิดขึ้นของความคิด (Paturation) 4. ขั้นของการส่งเสริมพัฒนา (Brining up the baby)

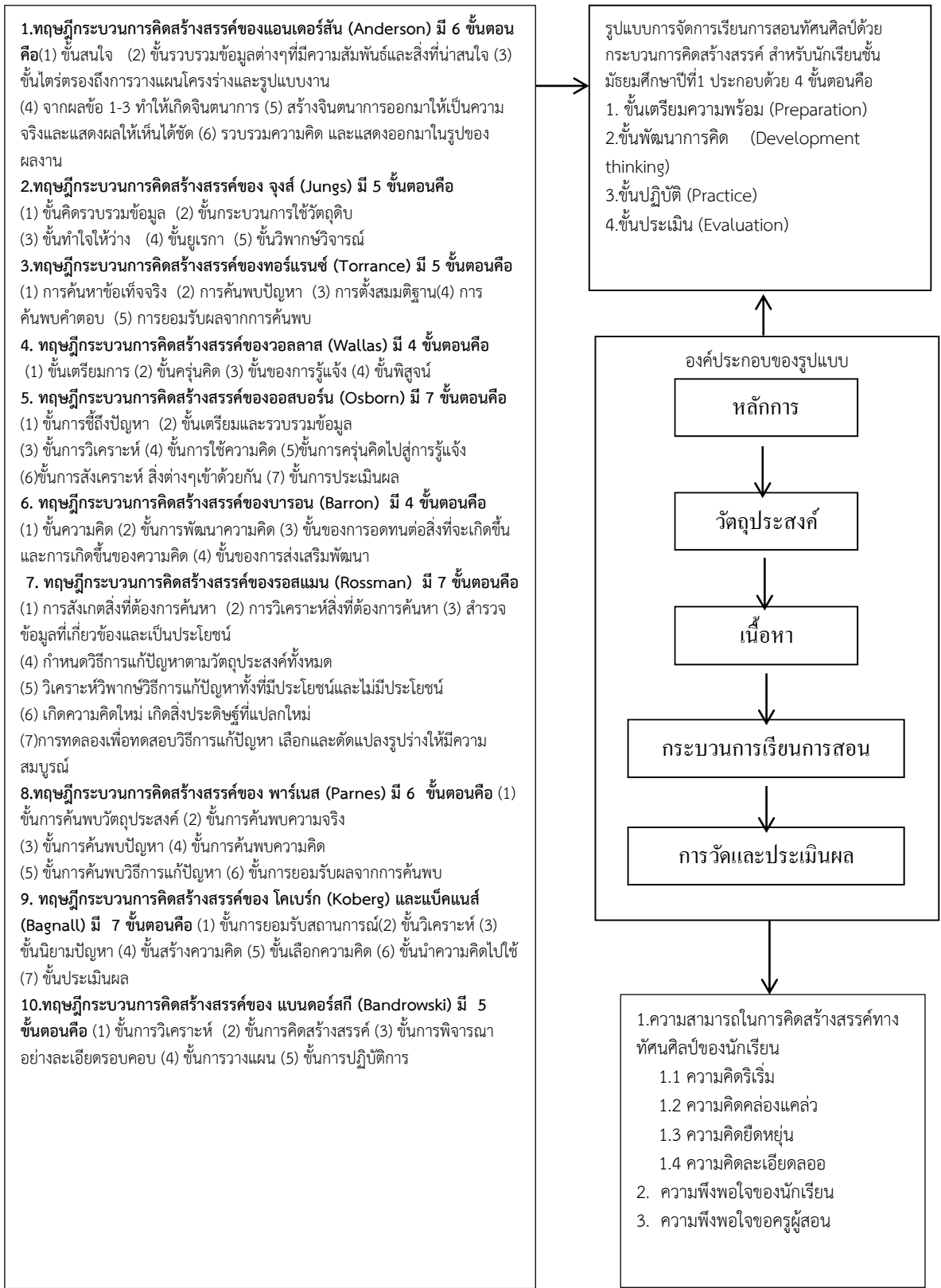
2.7. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของรอสแมน (Rossman) มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสังเกตสิ่งที่ต้องการค้นหาหรือสิ่งที่ยุ่งยาก (Observation of need or difficulty) 2. การวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการค้นหา (Analysis of the need) 3. สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ (A survey of all available information) 4. กำหนดวิธีการแก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ทั้งหมด (A formulation of all objective solutions) 5. วิเคราะห์วิพากษ์วิธีการแก้ปัญหาทั้งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ (A critical analysis of these solution for their advantage and disadvantage) 6. เกิดความคิดใหม่ เกิดสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ (The birth of the new Idea the invention) 7. การทดลองเพื่อทดสอบวิธีการแก้ปัญหา เลือกและดัดแปลงรูปร่างให้มีความสมบูรณ์ (Experimentation to test out the most promising solution and the selection and perfection of the final embodiment)

2.8. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของพาร์เนส (Parnes)

พาร์เนส (Plese, 1996: Online; citing Parnes, 1992 and Isaksen and Trefflinger, 1985) ได้วางแบบการแก้ปัญหา 6 ขั้นตอน 1. ขั้นการค้นพบวัตถุประสงค์ (Objective finding) 2. ขั้นการค้นพบความจริง (Fact finding) 3. ขั้นการค้นพบปัญหา (Problem finding) 4. ขั้นการค้นพบความคิด (Idea finding) 5. ขั้นการค้นพบวิธีการแก้ปัญหา (Solution finding) 6. ขั้นการยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance finding)

2.9. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของโคเบิร์ก (Koberg) และแบ็คแนลส์ (Bagnall) 1. ขั้นการยอมรับสถานการณ์ (Accept the situation) 2. ขั้นการวิเคราะห์ (Analyze) 3. ขั้นการนิยามปัญหา (Define) 4. ขั้นการสร้างความคิด (Ideate) 5. ขั้นการเลือกความคิด (Select) 6. ขั้นการนำความคิดไปใช้ (Implement) 7. ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

2.10. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของแบนดอร์สกี (Bandrowski) มีขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) 2. ขั้นการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 3. ขั้นการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ (Judgment) 4. ขั้นการวางแผน (Planning) 5. ขั้นการปฏิบัติการ (Action)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่โรงเรียนมัธยมเทศบาลวัดท่าแพ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนทั้งหมด 20 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. การออกแบบการทดลอง

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแล้วไปดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง ซึ่งแผนการทดลองในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนและหลัง (One Group Pretest Posttest Design)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ก่อนการทดลองทำการทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ (Pre-test) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ ของนักเรียน

3.2 ดำเนินการทดลองโดยจัดการเรียนการสอนตามคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง และ ระหว่างดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยบันทึกสภาพการเรียน การสอน

3.3 หลังจากจัดการเรียนการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ (Posttest) ด้วย แบบทดสอบเดียวกับก่อนการเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.4 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.5 ตรวจสอบผลการทดสอบ และผลการประเมิน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่จัดเก็บไว้แล้วมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมที่ได้จากการทดสอบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ก่อนทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest)

4.2 วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกสภาพ การจัดการเรียน การสอน และสร้างข้อสรุป

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์อยู่ในระดับต่ำ โดยประมวลข้อมูลจากรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาทัศนศิลป์ ศ11101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่านักเรียนได้คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 88.69 เนื่องจากนักเรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ในการวาดเส้นสร้างสรรค์ ด้านการวาดรูปทรงสร้างสรรค์ ด้านการใช้สีสร้างสรรค์ผลงาน และด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยขอเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลปรากฏว่าคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 4.59$; $\sigma = 0.20$)

2. ผลการทดลองนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า จากการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to one testing) มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 75.80/75.00 การทดลองกลุ่มเล็ก (Small group testing) มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.77/79.40 และ จากการทดลองภาคสนาม (Field testing) มีประสิทธิภาพ 82.42 / 82.85

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อน แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน นอกจากนี้ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 ($\sigma = 0.67$) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์ การประเมินทุกด้าน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการทดลองจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 ($\sigma = 0.62$) นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน

การอภิปรายผล

1. ด้านการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัย ดำเนินการพัฒนาโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการเรียนและการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำให้ทราบสภาพปัญหา การเรียนของนักเรียนและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ตามสภาพจริง

2. ด้านความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการจากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีความประสิทธิผลเท่ากับ 0.75349 มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 75.35 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.67$) ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 ชั้น มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นรูปธรรมที่ครูผู้สอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ด้านผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.62$) ทั้งนี้เนื่องเพราะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนมีความชัดเจน กระบวนการเรียนการสอนแต่ละขั้น สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

นักเรียนอาจมีประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันหรืออาจไม่เพียงพอในการคิดสร้างสรรค์ จึงควรปรับบทเรียนเพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนให้แก่แก่นักเรียนก่อน และนักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนตาม รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมตัวแปรในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1.1 ตัวแปรเฉพาะด้าน เช่น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ

2.2 ตัวแปรด้านความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันของกลุ่มเป้าหมาย เช่น

ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน หรือผู้เรียนที่อยู่ในระดับชั้นอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- บัญชา ธนบุญสมบัติ. (2556, ตุลาคม – ธันวาคม). เบื้องหลัง 7 วาตะเด็ดของไอน์สไตน์, *MECT*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- Anderson, H.H. (1959). *Creative and Its Cultivation*. New York : Harper.
- Baron, R. A. 1988. *Negative Effects of Destructive Criticism: Impact on Conflict, Selfefficacy, and Task Performance*. Journal of Applied Psychology.
- Dalton, J. (1988). *Adventures in Thinking*. Melbourne: Thomas Nelson.
- Elliott-Kemp, John. (2526). *Creative Thinking and the Brain. A Paper for Training*. (Duplicated Copied Paper), 2526.
- Gilmer, D., et.al. (1996). *Industrial psychology*. New York: Macmillan.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Herzberg, F., Mausner B. and Snyderman B. (1959). *The Motivation to work*. (2 nd ed).
New York: John Wiley and Sons.
- Kelly, R.M.; & Daniel, R.M. (1986). *Effect of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of Creativity in first Graders*.
Dissertation abstracts International. 44(01): 32 - A; July.
- Koberg, D and Bagnall, J. (1981). *The All New Universal Traveler: A Soft-Guide To Creativity, Problem-Solving, And The Process Of Reaching Goals*. Los Altos, CA: William Kaufmann, Inc.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- Osborn, Alex F. (1953). *Applied Imagination: Principles and Procedures of Creative Thinking*. New York: Charles Scribner.
- Parnes, S.J. (1992). *Sourcebook for Creative Problem Solving*. Buffalo, NY: Creative Education Foundation Press.
- Rossmann, Joseph. (1931). *The Psychology of the Inventor: A Study of the Patentee*. Washington: Inventors Publishing.
- Torrance, E.P. (1988). “ *The Nature Of Creativity As Manifest In Its Testing,*” in *Sternberg, RJ (ed) The Nature of Creativity*. Cambridge, England: Cambridge Univ. Press.
- _____. (1962). *Guiding Creative Talent*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Wallas, Graham. (1926). *The Art of Thought*. New York : Harcourt, Brace and Company.

